

УДК 811.112.2'42

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-4-35>

Тетяна ПЕШКОВА,
orcid.org/0000-0003-4639-8141
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології та перекладу
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) pttv76@i.ua

Оксана ВОРОБЙОВА,
orcid.org/0000-0001-9426-7184
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології та перекладу
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) vorobyovaoksana27@gmail.com

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ГАЛУЗЕВИХ ТЕКСТАХ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДІ

Статтю присвячено дослідженню особливостей комунікативних стратегій у німецькомовних галузевих текстах та їх перекладі.

Актуальність представленого дослідження полягає у аспектах застосування комунікативних стратегій в галузевих текстах німецької мови та галузевому перекладі, що є недостатньо вивченими в сучасній прагмалінгвістиці. Практичні результати подібних наукових розвідок можуть бути значним внеском в розвиток ефективної міжкультурної комунікації та успішної перекладацької діяльності.

У статті проаналізовані найпоширеніші класифікації комунікативних стратегій, що застосовуються у сучасній прагмалінгвістиці.

Досліджено використання певних типів комунікативних стратегій у німецькомовних галузевих текстах (тексти з галузей астрономії техніки та атомної енергетики) та їх перекладі, визначено причини їх використання саме в текстах такого стилю. Встановлено застосування у даних текстах та їх перекладі комунікативних стратегій пропозиції, зв'язності та стилістики. Розглянуто лексичні ланцюжки і когерентність у представлених німецькомовних галузевих текстах та їх перекладі, що є базою для досягнення прагматичної мети. Особливостями застосування є утворення пропозиційно зв'язаних між собою декількох ланок лексичних ланцюжків, які у свою чергу пов'язані між собою і складають певну поропозиційну схему. Здійснено спостереження про певну логічно-лексичне когерентне навантаження кожного з досліджених текстів, що базується на попередньому сприйнятті.

Доцільно констатувати, що схематичні стратегії, продукційні, риторичні, конверсійні у досліджених нами текстах відсутні. У синтаксичній стратегії досліджених нами галузевих текстів переважають прості речення та речення мети для вираження точності, аргументованості та наукової спрямованості. У визначенні та компаративному аналізі комунікативних стратегій та їх аналізі в німецькомовних галузевих текстах та їх перекладі на українську якраз і полягає перспектива майбутніх наукових розвідок та їх внесок в розвиток сучасної парадигми комунікативних та перекладацьких досліджень германських мов.

Ключові слова: комунікативна стратегія, реципієнт, перекладацька стратегія, пропозиція, когерентність, стилістика, німецькомовний галузевий текст.

Tetiana PIESHKOVA,

orcid.org/0000-0003-4639-8141

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Germanic Philology and Translation Department
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
(Poltava, Ukraine) pmtv76@i.ua*

Oksana VOROBIOVA,

orcid.org/0000-0001-9426-7184

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Germanic Philology and Translation Department
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
(Poltava, Ukraine) vorobyovaoksana27@gmail.com*

COMMUNICATIVE STRATEGIES IN GERMAN-LANGUAGE INDUSTRY TEXTS AND THEIR TRANSLATION

The article dwells on the study of the peculiarities of communicative strategies in German-language field texts and their translation.

The scientific relevance of the presented research lies in the aspects of applying communicative strategies in field texts of the German language as well as field translation, which are insufficiently studied in modern pragmalinguistics. The practical results of such scientific investigations can be a significant contribution to the development of effective intercultural communication and successful translation activities. The article analyzes the most common classifications of communicative strategies used in modern pragmalinguistics.

The use of certain types of communicative strategies in German-language sectoral texts (texts from the fields of astronomy, technology and atomic energy) as well as their translation have been studied, the reasons for their use in the texts of this style have been determined. The use of communicative strategies of proposal, coherence and stylistics in these texts and their translation has been established.

Lexical links and coherence in the presented German-language field texts and their translation, which is the basis for achieving a pragmatic goal, have been considered. Features of the application are the formation of propositionally connected several links of lexical chains, which in turn are connected to each other and make up a certain propositional scheme. An observation has been made about a certain logical-lexical coherent load of each of the studied texts, which is based on the previous perception.

It is expedient to state that there are no schematic, production, rhetorical, or conversational strategies in the texts we have studied. In the syntactic strategy of the field texts studied by us, simple sentences and sentences of purpose prevail to express accuracy, argumentation and scientific orientation. In the definition and comparative analysis of communicative strategies and their analysis in German-language field texts and their translation into Ukrainian lies the prospect of the future scientific research and their contribution to the development of the modern paradigm of communicative and translational research of Germanic languages.

Key words: *communicative strategy, recipient, translation strategy, proposal, coherence, stylistics, German-language industry text.*

Постановка проблеми. Поняття стратегії у комунікативному аспекті відзначається значним рівнем абстрактності. У найбільш загальному вигляді, стратегія виступає видом взаємодії із опонентом за певними правилами, що дають змогу досягти необхідної цілі. Сам термін «стратегія» прийшов із сфери воєнної галузі, та спочатку означає конкретні правила ведення війни, що мають привести до перемоги над супротивником. Сьогодні ж цей термін вживається відносно багатьох аспектів існування людини, у тому числі він пов'язаний і з мовним аспектом. Оскільки людина ставить перед собою безліч цілей, пов'язаних саме із цим аспектом свого буття, тоді доцільно говорити про стратегічні явища у перекладі. Якщо комунікація має в своїй основі певний конфлікт

цілей піврозмовників, має певні обмеження у часі та просторі, а також характеризується наявністю можливості вибору та наявністю певних правил, при цьому основним засобом досягнення поставлених цілей виступає мовленнєвий вплив, і така комунікація називається стратегічною.

Зрозумілим є, що комунікативна стратегія включає планування ходу мовленнєвої комунікації відповідно до умов спілкування та особистісних рис самих комунікативів, а також безпосередню реалізацію цього плану. Таким чином, комунікативна стратегія являє собою комплекс мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення комунікативних цілей

Отже, комунікативна стратегія – це така модель спілкування, яка має на меті планування процесу

комунікації, результатом якої виступає досягнення комунікативної мети. Це певний комплекс мовленнєвих дій, через які адресат досягає поставлених перед собою цілей. Щодо досягнення комунікативної мети, відносять переклад. Одночасно він є і комплексом дій, що спрямовані на досягнення мети комунікації.

Загалом же, питання типології комунікативних стратегій – дуже обширне, оскільки класифікацій стратегій на сьогодні розроблено велику кількість, однак жодна з них не претендує на повну вичерпність. Як правило, класифікації комунікативних стратегій будуються на основі певного одностороннього принципу, тому необхідно розглянути найбільш популярні та найбільш цікаві приклади класифікації комунікативних стратегій.

Аналіз досліджень. На сьогодні ще не існує єдиної загальноприйнятої типології комунікативних стратегій, тому що в зв'язку з різноманітністю комунікативних ситуацій наявна проблема вибору оптимальних принципів для їх стратифікації. Тому звернемося до найбільш повних класифікацій комунікативних стратегій відповідно до різних принципів.

Так, однією з найвідоміших та водночас одною з найбільш узагальнених є класифікація Т. Ван Дейка та В. Кінча, які з огляду на характер процесів породження й розуміння дискурсу виділили наступні комунікативні стратегії (Дейк ван Т. А., Кинч, 1988: 166–172). *Пропозиції* конструюються на базі значень слів, які були активовані в семантичній пам'яті, та синтаксичних структур самих пропозицій. *Стратегії зв'язності* їх головною метою є встановлення зв'язків між фактами на основі лінійного впорядкування речень, експліцитних засобів зв'язку і знань, тощо. Макростратегії за допомогою цих стратегій утворюються макропропозиції таким чином, щоб адресат зміг здогадатися про загальну тематику повідомлення, отримавши лише мінімум інформації з перших пропозицій. *Схематичні стратегії* є одною з найвищих форм, які організують макропропозиції (глобальний зміст тексту). За допомогою суперструктури (звична схема будь-якого художнього тексту, а саме: зав'язка, кульмінація і розв'язка) забезпечується узагальнений синтаксис глобального значення та макроструктури тексту. *Продукційні стратегії* передбачають складання плану повідомлення на основі елементів спільного знання комунікантів та комунікативного контексту. *Стилістичні стратегії* дають змогу добирати та інтерпретувати мовні засоби з огляду на контекстуальну інформацію. *Риторичні стратегії* підвищують ефективність вербаль-

ної комунікації і сприяють розумінню дискурсу. Невербальні стратегії жести, міміка, постава. *Конверсаційні* (розмовні) стратегії реалізують соціальні і комунікативні функції дискурсивних одиниць, мовленнєвих актів. Ця класифікація найбільш чітко представлена в роботах Маслової (Маслова, 2015: 82).

До того ж, деякі дослідники виділяють комунікативне суперництво, за допомогою якого адресант або адресат мають змогу отримати інтелектуальну перевагу у суперечці і таким чином підняти свій статус у суспільстві на сходинку вгору. (Семенюк, Паращук 2010: 172; Селіванова, 2008: 603–605). Через відсутність у науковій літературі чіткого розмежування типів стратегій та їх співвідношення із тактиками, іноді тактики, віднесені до певної стратегії, можуть використовуватися для реалізації іншої стратегії.

Враховуючи те, що побудова комунікативних стратегій значною мірою залежить від екстралінгвістичних факторів (таких як національна чи етнічна приналежність, соціальний статус, стать і вік комунікантів, темпоральність, адресантно-адресатні відношення тощо), А. Белова komponує комунікативні стратегії у вигляді набору наступних протилежностей: універсальні / етнічно-специфічні, загальноновживані / індивідуальні, загальноновживані / статуснозумовлені, загальноновживані / вікові, унісекс / гендерно-марковані, вербальні / невербальні, атемпоральні / обмежені у часі, кооперативні / конфліктні, адресантноорієнтовані / адресатноорієнтовані, інформативні / спонукальні (Белова, 2004: 3–4).

Питання типології комунікативних стратегій є дуже обширне, оскільки класифікацій стратегій на сьогодні розроблено велику кількість, однак жодна з них не претендує на повну вичерпність.

Мета статті. Дослідити використання певних комунікативних стратегій у німецьких галузевих текстах та їх перекладі.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження ми вибрали зразки німецькомовних текстів техніки, атомної енергетики та астрономії. Зрозуміло, що технічні тексти або наукові та загалом, технічна комунікація не має якихось прагматичних родзинок, експресивних аспектів тощо. Її мета донести інформацію, висновки, тези науки та техніки до реципієнта. Тому завданнями (комунікативною стратегією перекладу) перекладача у такому випадку є чіткий, лексично та синтаксично вірний переклад. Комунікативні стратегії при перекладі необхідно не плутати з перекладацькими стратегіями, що застосовує перекладач як особистість.

В рамках нашої статті ми вважаємо за доцільне обрати аналіз комунікативних стратегій за класифікацією Ван Дейка.

Для першого прикладу галузевого тексту нами було обрано технічний текст німецькою мовою про тормозну систему автомобіля та його переклад.

Bremsbeläge findet man an jedem PKW- oder Motorradreifen, jedem Fahrradreifen, jedem Traktorreifen und in verschiedenen Formen bei praktisch allen Bremssystemen, egal, wo diese eingesetzt werden.

Bei einem PKW-Reifen mit Scheibenbremse rotiert die Scheibe zusammen mit der Felge. Die Scheibe läuft quasi durch die Bremsanlage, im Fall der Bremsung wird sie von beiden Seiten von den Bremsbacken gepackt. Weitere Komponenten der Bremsanlage sind die Bremsschläuche und die Bremszylinder. Elementarer Bestandteil der Bremsbacken ist der Bremsbelag, denn dieser übt den unmittelbaren Druck auf die Bremsscheibe aus und nimmt die entstehende Energie auf. Die Bewegungsenergie wird dabei in Wärme umgewandelt und durch die Kühlung abgeführt.

Bremsbeläge sind enormen mechanischen und thermischen Beanspruchungen unterworfen. Die meisten Varianten bestehen aus Mischungen aus Koks, Metall und Bindemitteln. Im Sport- und Luxussegment werden auch Kohlenstoff- Mischungen und Silicium- Mischungen verwendet.

Die Beläge sind einer Abnutzung unterworfen und müssen je nach Abnutzung erneuert werden. Das Wechseln der Bremsbeläge sollte rechtzeitig erfolgen, da bei starker Abnutzung ein erhebliches Sicherheitsrisiko besteht. Zudem werden die Bremsscheiben beschädigt, was meist einer teuren Reparatur entspricht.

Der Bremszylinder ist ein weiterer wichtiger Bestandteil einer Bremsanlage. Ein Bremszylinder ist ein zylindrischer Körper mit einem im Inneren befindlichen Kolben. Der durch das Bremsventil verursachte Druck wird in einem Bremszylinder in Form von Druckluft oder Bremsflüssigkeit umgewandelt. Der Bremszylinder, der ein Teil der Druckluftbremse (hydraulischen Bremse) ist, übersetzt durch die Bremskraftübertragung die Kraftbewegung auf das Bremsgestänge. Federn verhelfen dem Kolben wieder in die Endlage und wirken auf das Bremsgestänge ein, das so wieder zurückgezogen wird und die Bremsen sich wieder lösen können.

Für den individuellen Einsatzbereich gibt es verschiedene Bremszylinder. Es gibt einen Hauptbremszylinder, der Druck auf die Pneumatik ausübt, und einen Radbremszylinder, der den Druck der Hauptbremszylinder im Bremssystem auf die Bremsbacken überträgt. Radbremszylinder sind bei der Hydraulischen

likbremse auf der Bremsankerplatte angebracht und haben den Nutzen, auf die Bremsbacken zu wirken. Die im Bremssattel befindlichen Bremszylinder drücken auf die Bremsbeläge. Bei der Druckluftbremse sind die Bremszylinder häufig am Fahrgestell zu finden, wobei sie über ein Gestänge die Bremsnocken betätigen, die die Bremsbacken spreizen.

Переклад:

Гальмівні колодки можна знайти на кожній автомобільній чи мотоциклетній шині, кожній велосипедній шині, кожній тракторній шині та в різних формах практично у всіх гальмівних системах, незалежно від того, де вони використовуються.

В автомобільній шині з дисковими гальмами диск обертається разом з диском. Диск проходить через гальмівну систему, так би мовити, при гальмуванні він захоплюється гальмівними колодками з обох сторін. Іншими компонентами гальмівної системи є гальмівні шланги та гальмівні циліндри. Гальмівна накладка є елементарною складовою гальмівних колодок, оскільки вона чинить прямий тиск на гальмівний диск і поглинає отриману енергію. Кінетична енергія перетворюється на тепло і розсіюється під час охолодження.

Гальмівні колодки піддаються величезним механічним і термічним навантаженням. Більшість варіантів складаються із суміші коксу, металу та в'язких. Карбонові суміші та кремнієві суміші також використовуються в спортивному та люксовому сегменті.

Гальмівний циліндр є ще однією важливою частиною гальмівної системи.

Гальмівний циліндр – це циліндричний корпус з поршнем всередині. Тиск, створюваний гальмівним клапаном, перетворюється в гальмівному циліндрі у форму стисненого повітря або гальмівної рідини. Гальмівний циліндр, який є частиною пневматичного гальма (гідралічного гальма), передає рух сили на гальмівну тягу, передаючи гальмівну силу. Пружини повертають поршень у кінцеве положення та діють на гальмівну тягу, яка потім відтягується назад, і гальма можна знову відпустити.

Існують різні гальмівні циліндри для окремих застосувань. Існує головний циліндр, який тисне на пневматику, і колісний гальмівний циліндр, який передає тиск від головних циліндрів гальмівної системи на гальмові колодки. Колісні гальмівні циліндри встановлені на гальмівній пластині гідралічних гальм і впливають на гальмівні колодки. Гальмівні циліндри в супорті тиснуть на гальмівні колодки. У пневматичних гальмах гальмівні циліндри часто розташовані на шасі, де вони приводяться в дію гальмівними кулачками через зв'язок, який розсуває гальмівні колодки.

У поданому тексті та його перекладі застосовані комунікативні стратегії пропозиції, що представлені лексичним логічним ланцюжком: Bremsebeläge (гальмівні колодки) – Reife (шини) – Bremszylinder (гальмівний циліндр) – Bremssystem (гальмівна система) – Bremsbacken (гальмівна подушка) – Radbremszylinder (гальмівний циліндр колеса) – Druckluftbremse (тиск у гальмівній системі) – Bremsscheiben (гальмівні диски) – Bremsventil (гальмівний вентиль) – Druckluft (повітряний тиск). Їх же можна віднести до стратегії зв'язності, оскільки, коли людина думає про гальма, автоматично йдеться про колеса. Крім того, зрозумілим є, що вентиль утворює тиск. Також речення технічного тексту мають певну синтаксичну організацію: прості речення або підрядні речення мети.

Переклад технічного тексту відбувається максимально близько за лексичною та синтаксичною будовою, а також застосовує вище перелічені комунікативні стратегії.

Зразок тексту з галузі астрономії.

Die Mondoberfläche ist mit vielen Kratern bedeckt. Die Mondtrichter sind die Spuren der Zusammenstöße mit verschiedenen Sternschuppen. Sichtbare dunkle Flecken auf der Mondoberfläche sind keine ehemaligen Meere, wie die Menschen ursprünglich geglaubt haben. Das sind grosse Flachfelder, die infolge von Vulkanausbrüchen entstanden sind und aus Lava bestehen. Auf dem Mond gibt es keine Atmosphäre und auf ihrer Oberfläche existiert kein Leben. Da die Luft hier fehlt, ist der Himmel über dem Mond immer schwarz und es gibt dort keinen Wind.

Vom Wort "Mond" ist das Wort "Monat" entstanden. Ein Monat ist der Zeitraum, innerhalb von welchem der Mond sich ein Mal um die Erde dreht. Von diesem Wort wurde das Wort "Monat" gebildet, das 1/12 des irdischen Jahres bedeutet.

Ein Tag dauert auf dem Mond 360 Stunden. Genauso lange dauert eine Nacht auf dem Mond. Die Tagestemperaturen können +130°C und die Nachttemperaturen -170°C erreichen.

Переклад: Поверхня Місяця вкрита безліччю кратерів. Місячні воронки – це сліди зіткнень з різними зоряними масштабами. Видимі темні плями на місячній поверхні не є колишніми морями, як люди спочатку вважали. Це великі плоскі поля, що утворилися в результаті виверження вулканів і складаються з лави. На Місяці немає атмосфери, і на його поверхні немає життя. Оскільки тут немає повітря, то небо над місяцем завжди чорне і там немає вітру.

Слово «місяць» походить від слова «місяць». Місяць – це час, за який Місяць робить один оберт навколо Землі. Від цього слова утворилося слово «місяць», що означає 1/12 частину земного року.

Доба на Місяці триває 360 годин. Саме стільки триває ніч на Місяці. Температура вдень сягає +130°C, а вночі –170°C.

У вищенаведеному тексті з астрономії виокремлюємо такі смислові лексично-логічні ланцюжки: Mond (місяць-супутник Землі) – Monat (місяць календарний) – Stunden (година) – Nacht (ніч) – Tag (день) – Temperatur (температура). Людина описує астрономічне тіло виходячи з відомих їй речей. У даному випадку понять, що визначають порядок, умови, життя на землі.

Mond (місяць) – Krater (кратер) – Fachfelder (пласкі поля) – Atmosphäre (атмосфера) – Wind (вітер) – Luft (повітря) – Leben (життя). А цей логічний ланцюжок вказує на умови існування або неможливість існування людини. Крім того перший та другий ланцюжок пов'язані між собою.

Щодо стилістичної комунікативної стратегії, тут також як у попередньому тексті застосовуються прості речення з незначною кількістю підрядних мети.

Третім прикладом обрано текст з галузі атомної енергетики.

Das Atom ist ein sehr kompliziertes System. Nach der Entdeckung des Neutrons versuchen die Physiker, Atomkerne mit Neutronen zu beschossen. Die Uranatomkerne wurden unter dem Einfluss der Neutronen in zwei gleiche Teile gespalten. Dabei entstanden auch freie Neutronen, die weitere Uranatomkerne spalteten und eine Kettenreaktion verursachten. Dies führte zur enormen Freisetzung der Energie.

Für eine Kettenreaktion muss das vorhandene Uranstück eine bestimmte kritische Masse haben. Die Geschwindigkeit der Neutronen ist üblicherweise zu hoch und muss künstlich gebremst werden, damit die Kettenreaktion aufrechterhalten bleibt. Neutronen werden durch Graphitstäbe, schweres Wasser, Berillium gebremst.

Im laufenden Reaktor entsteht die Wärme, die in die Elektroenergie umgeformt wird. Das ist eigentlich die praktische Ausnutzung der Atomenergie. Heutzutage wird die Kernenergie nicht nur im Bereich Energieerzeugung, sondern auch in anderen Industriezweigen verwendet. Die heutigen Atomphysiker suchen nach neuen Möglichkeiten der Anwendung der Kernenergie.

Атом – дуже складна система. Після відкриття нейтрона фізики бомбардували атомні ядра нейтронами. Під дією нейтронів атомні ядра урану розщепилися на дві рівні частини. Це також виробляло вільні нейтрони, які розщеплювали ядра урану й викликали ланцюгову реакцію. Це призвело до величезного вивільнення енергії.

Щоб відбулася ланцюгова реакція, присутній шматок урану повинен мати певну критичну масу. Швидкість нейтронів, як правило, занадто висока, і її потрібно штучно сповільнювати, щоб ланцюгова реакція продовжувалася. Нейтрони сповільнюються графітовими стрижнями, важкою водою, берилієм.

У працюючому реакторі виділяється тепло, яке перетворюється в електричну енергію. Це фактично практичне використання атомної енергії. Сьогодні атомна енергетика використовується не тільки в галузі електроенергетики, а й в інших галузях промисловості. Сучасні фізики-ядерники шукають нові способи використання ядерної енергії.

У поданому тексті виокремлюємо три логічно-лексичні ланцюжки, які, в свою чергу, пов'язані між собою.

Atom (атом) – Atomkerne (ядро атома) – Uran (уран) – Neutrons(нейтрон)

Uran (уран) – kritische Masse (критична маса) – Neutrons (нейтрон)- Kettenreaktion (ланцюгова реакція).

Wärme (тепло) – Atomenergie (атомна енергія) – Elektroenergie (електрична енергія).

Такі лексично-логічні ланцюжки є типовим проявом пропозиційно-зв'язаних комунікативних стратегій. Перший ланцюжок дає поняття про атом

як фізичну частинку, наступний ланцюжок – про властивості атома урану щодо створення цепної реакції; і останній ланцюжок – про практичне використання атомної енергії.

Висновки. Вищенаведені приклади німецькомовних текстів та їх українських перекладів дають змогу констатувати, що комунікативними стратегіями у текстах технічного спрямування є стратегії пропозиції, зв'язності та стилістичні. Особливостями є утворення пропозиційно зв'язаних між собою декількох ланок лексичних ланцюжків. Особливостями застосування є утворення пропозиційно зв'язаних між собою декількох ланок лексичних ланцюжків, які у свою чергу пов'язані між собою і складають певну поропозиційну схему. Схематичні стратегії, продукційні, риторичні, конверсаційні у досліджених нами текстах відсутні. У синтаксичній стратегії досліджених нами галузевих текстів та їх перекладі переважають прості речення та речення мети для вираження точності, аргументованості та наукової спрямованості.

Практичні результати наших наукових розвідок можуть бути значним внеском в розвиток ефективної міжкультурної комунікації та успішної перекладацької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова А. Д. Комунікативні стратегії й тактики: проблеми систематики. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. пр. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. С. 11–16.
2. Бобошко Т. М. Комунікативні стратегії й тактики та оцінні висловлення. *Лінгвістика XXI століття*. 2013. С. 51–58.
3. Горіна О. В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків. 2008. 23 с.
4. Дейк ван Т. А., Кинч В. Стратегии понимания связного текста. *Новое в зарубежной лингвистике*. 1988. Вып. 23. С. 153–211.
5. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
6. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга. 2001. 448 с.
7. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. / О. А. Семенюк, В. Ю. Парашук. Київ : ВЦ «Академія». 2010. 240 с.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К. 2008. 712 с.
9. Маслова Т. Б. *Принципи класифікації комунікативних стратегій* : матеріали II Міжнародної наукової конференції. Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2015. С. 82–85.

REFERENCES

1. Bielova A. D. Komunikatyvni stratehii i taktyky: problemy systematyky. [Communicative strategies and tactics: systematic problems]. *Linguistic and conceptual pictures of the world*. 2004. Pp. 11–16 [in Ukrainian].
2. Boboshko T. M. Komunikatyvni stratehii y taktyky ta otsinni vyslovlennia. [Communicative strategies and tactics and evaluative statements]. *XXI century linguistics*. 2013. Pp. 51–58. [in Ukrainian].
3. Horina O. V. Kohnityvno-komunikatyvni kharakterystyky amerykanskooho elektoralnoho dyskursu respublikantsiv [Cognitive and communicative characteristics of the American electoral discourse of Republicans]. 2008. 23 p. [in Ukrainian].
4. Deyk van T. A., Kynch V. Strategii ponimaniya svyaznogo teksta [Strategies for understanding connected text]. *New in foreign linguistics*. 1988. Nr 23. Pp. 153–211 [in Russian].
5. Koptilov V V. Teoriia i praktyka perekladu [Theory and practice of translation]. 2003. 280 p. [In Ukrainian].
6. Korunets I. V. Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad) [Theory and practice of translation (aspect translation)]. 2001. 448 p. [in Ukrainian].
7. Osnovy teorii movnoi komunikatsii [Basics of the theory of language communication]. 2010. 240 p. [in Ukrainian].
8. Selivanova O. O. Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: directions and problems]. 2008. 712 p. [in Ukrainian].
9. Maslova T. B. Pryntsyvy klasyfikatsii komunikatyvnykh stratehii [Principles of classification of communicative strategies]. 2015. P. 82–85 [in Ukrainian].